

Aan de leden van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal (persoonlijk)
Plein 2
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Drachten, 5 april 2006

Onderwerp: *Wijziging Wetten op het Primair en Voortgezet Onderwijs en de Wet op de Expertisecentra m.b.t. het fak en de instructietaal Fries; gelijkwaardigheid kerndoelen Fries*

Geachte leden der Tweede Kamer,

Met het *Europese Handvest voor regionale talen en talen van minderheden* heeft de rijksoverheid voor het Fries ook op zich genomen dat een aanzienlijk deel (art. 8, i, b, ii: ‘aanmerkelijke deel’/ ‘substantial part’) van het primair onderwijs in de provincie Fryslân aangeboden moet worden in de Friese taal. Onder dat primair onderwijs verstaan wij ook het grootste deel van het *speciaal* onderwijs. In 2010 zal bovendien vrijwel zeker het wettelijke onderscheid tussen reguliere en speciale scholen vervallen.

Op 2 jan. 2005 heeft de FFU er bij minister Van der Hoeven op aangedrongen dit ‘aanmerkelijk deel’ in de wet op te nemen. Op 21 febr. 2005 heeft de minister ons erop gewezen dat op de Friese scholen het vak Fries ‘verplicht is’ en dat de Friese taal in het onderwijs ‘kan worden gebruikt’ en dat beide elementen van belang zijn om te voldoen aan de desbetreffende bepaling van het Handvest: “De verplichte leergebieden in het primair onderwijs zijn uitgewerkt in kerndoelen en deze houden impliciet de (door de school vast te stellen) noodzakelijke tijdsbesteding aan de Friese taal in.” Wij kunnen daaruit niet anders opmaken dan dat de minister de gedachte is toegedaan dat het Fries als vak weliswaar ‘verplicht’ is, maar dat het Fries als voer- en instructietaal nog steeds een ‘facultatieve’ aangelegenheid is.

Op 22 juni 2005 zijn wij in een brief aan OCW (met een afschrift naar de Vaste Kamercommissie voor Onderwijs) verder ingegaan op de door de minister gegeven argumenten en hebben we opnieuw gewezen op de noodzaak om tot wettelijke verankering van Fries als voer- en instructietaal op de scholen in Fryslân te komen. Bovendien hebben we met klem verzocht om de *gelijkwaardigheid* van de kerndoelen voor de Friese en de Nederlandse taal, die ook door de gehele Friese Staten wordt voorgestaan, te handhaven. De reactie van de minister (d.d. 08-08-2005) is weer zeer teleurstellend. Zij blijft bij haar standpunt van 21 febr. 2005 en schuift haar verantwoordelijkheid af op de provincie Fryslân, die hiertoe uiteraard geen wettelijke bevoegdheid heeft.

Niet alleen de formulering van het Fries in de WPO schiet te kort. Ook en in nog sterkere mate is dat het geval voor het Fries in het Speciaal Onderwijs (WEC) als we de wettelijke formulering betrekken op art. 8 van het Europees Handvest. Dat blijkt ook uit een brief van de inspectie (d.d. 20-01-2005) aan de scholen voor (V)SO: ‘De Wet op de Expertisecentra (WEC) wijst scholen in de provincie Fryslân op de *mogelijkheid* om, naast andere vak- en vormingsgebieden, in het onderwijs

ook *aandacht* te besteden aan de Friese taal.’ Vak- en voer-/instructietaal Fries worden hier nog steeds als facultatief beschouwd. De formuleringen in de WPO en WEC zijn onzes inziens volledig in strijd met de letter en de geest van het ‘aanmerkelijk deel’ (art. 8 van het *Europees Handvest*).

Hierbij willen wij ook refereren aan wat Staatsecretaris van Binnenlandse Zaken, J. Kohnstamm, en de Minister van Buitenlandse Zaken, H.A.M.O. van Mierlo in een nota* aan de Tweede Kamer (vergaderjaar 1994-1995, 24 092, nr. 5) hebben geschreven, namelijk dat ‘een verdrag in juridisch opzicht een hogere status bezit dan een formele wet’ (p. 1). Hoewel het handvest een *toetsingskader* biedt, kan nationale regelgeving meer mogelijkheden bieden om op de Nederlandse praktijk afgestemde regels tot stand te brengen (p. 1). Beide bewindslieden zien in 1995 het *Handvest* bovendien niet als een eindpunt, maar als een *tussentijdse balans* die van tijd tot tijd actualisering behoeft’ (p. 2).

Ondertussen zijn wij ruim 10 jaar verder en is het ‘aanmerkelijk deel’ op vele scholen nog steeds geen realiteit. Wij wijten dit vooral aan een tekortschietende nationale wet- en regelgeving, die dat essentiële begrip nog steeds niet heeft verankerd in de Wet op het Primair Onderwijs en in de Wet op de Expertise Centra. Het ontbreken van een dergelijke wettelijke basis verhindert een vlotte implementatie van het Fries in de volle breedte van het onderwijs aanzienlijk.

Dat een ‘substantieel’ of ‘aanmerkelijk’ deel veel meer is dan een symbolisch deel van de lesuren, wordt in de genoemde nota* door de toenmalige bewindslieden eveneens onderschreven (p. 7). Tot op de huidige dag is het echter onduidelijk gebleven wat er precies onder moet worden verstaan. Dat leidt tot interpretatieverschillen, die eveneens sterk belemmerend werken op een vlotte invoering van het Fries. Wij denken dat de provinciale principes van *gelijkberechtiging* en *gelijkwaardigheid* van het Fries aan het Nederlands bij de nadere invulling van het begrip ‘aanmerkelijk’ richtinggevend dienen te zijn, niet alleen ten aanzien van het vak op zich, maar ook waar het het Fries als de voer- en instructietaal bij andere vakken betreft (zie ook onze brief aan OCW, d.d. 22-06-2005, waarvan de vaste Kamercommissie voor Onderwijs een afschrift heeft ontvangen).

De kerndoelen Fries zouden - indien zij werden nagestreefd en door de inspectie gehandhaafd - uiteraard moeten zorgen voor voldoende tijdsbesteding aan het ‘vak’ Fries. De minister van OCW vergist zich echter als zij meent dat daarmee kan worden voldaan aan art. 8, i, b, ii (‘aanmerkelijk deel’/ ‘substantial part’) van het Handvest. In dit artikel gaat het immers primair om het hanteren van het Fries als voer- en instructietaal bij andere vakken dan het vak Fries. De betekenis ervan gaat dus veel verder dan de door de minister genoemde verplichting van het vak. Het gebruik van het Fries als instructietaal bij andere vakken dan het vak Fries is essentieel voor een goede beheersing van de taal en draagt daarmee uiteraard ook bij aan het bereiken van de kerndoelen. Daarom lijkt het ons noodzakelijk om in de wet op te nemen dat in de provincie Fryslân een ‘aanzienlijk deel’ van het onderwijs in de Friese taal wordt gegeven. Nu de minister daartoe niet bereid is, dringen wij er met klem bij u op aan om daartoe het initiatief te nemen.

Goede wetgeving is eveneens van zeer groot belang voor het *voortgezet* onderwijs, waar het Fries een verplicht vak is in de ‘basisvorming’. Er is behoefte aan een duidelijke uitspraak dat de wettelijke verplichting van het Fries geldt voor *alle* leerjaren en *alle* leerlingen van de *gehele* *onderbouw*, opdat een ononderbroken en kwalitatief goede ontwikkeling voor alle Fries- en niet-Friestalige leerlingen mogelijk wordt. De meeste scholen maken zich daar tot op heden van af door slechts in het eerste jaar een uurtje Fries te geven. Dat lijkt ons in strijd met de letter van het Handvest (art. 8, 1, b, iii: Fries als ‘integrerend deel’ van het leerplan) en met de geest van

kwalitatief goed integraal twee- of drietalig onderwijs. Dat laatste vraagt eveneens om het hanteren van het Fries als instructietaal bij een voldoende aantal andere vakken in het voortgezet onderwijs. Het ligt dus in de rede om op redelijke termijn ook die verplichting in de Wet op het *Voortgezet* Onderwijs en in de WEC (*Voortgezet* Speciaal Onderwijs) op te nemen. Wij zouden het zeer op prijs stellen indien u ook hiertoe het initiatief zou nemen.

Resumerend:

Wij verzoeken de Tweede Kamer het initiatief te nemen op het terrein van de wet- en regelgeving voor het onderwijs in de provincie Fryslân met betrekking tot:

1. het opnemen in de wetten op het regulier en speciaal primair en voortgezet onderwijs (WPO, WVO [gehele onderbouw] en de WEC) dat een ‘*aanmerkelijk* deel van het onderwijs in de Friese taal gegeven wordt’ bij andere vakken/leergebieden dan het vak Fries (Fries als *voer-* en *instructietaal*);
2. het ononderbroken geven en volgen van het *vak* Friese taal in het regulier en speciaal primair en voortgezet onderwijs (alle leerjaren tot en met de gehele onderbouw van het v.o.);
3. de *gelijkwaardigheid* (aan de doelen voor het Nederlands) van de kerndoelen voor de Friese taal in het regulier en speciaal primair en voortgezet onderwijs.

Wij zijn uiteraard gaarne bereid een en ander nader toe te lichten.

De *Feriening Frysk Underwiis* en de *Ried fan de Fryske Beweging*,
drs. Th. Dijkstra (voorz. FFU),
dr. J. van der Bij (voorz. RfdFB)

Namens beide organisaties,
met de meeste hoogachting,

drs. S.T. Hiemstra, secr. FFU

* *Goedkeuring van het op 5 november 1992 te Straatsburg tot stand gekomen Europees Handvest voor streektaalen of talen van minderheden* (Trb. 1993, 1 en 1999). Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 1994-1995, 24 092, nr. 3 [Memorie van toelichting], 4 [Verslag] en 5 [Nota naar aanleiding van het verslag]

Afschriften:

- PS en GS
- LC, FD en Omrop Fryslân
- Konsultatyf Orgaan, Berie foar it Frysk